

De Relatie Tussen Ouderlijke SDS-attituden, SDS-attituden van Leeftijdsgenoten en SDS-attituden van Jongens en Meisjes in de Leeftijd 16 – 18 jaar

Auteurs: Famke Riezebos (5947618) en Esther Schelvis (5938147)

Cursus: Thesis Pedagogische Wetenschappen (200600042)

Begeleider: Dr. Joyce Endendijk

Opleiding: Pedagogische Wetenschappen

Instelling: Universiteit Utrecht

Datum: 19-06-2019

Abstract

This study investigated parental attitudes about the Sexual Double Standard [SDS], peers' SDS attitudes, adolescent gender, and the interactions between them in relation to adolescents' SDS attitudes between 16 and 18 years old. SDS attitudes are evaluations of men's and women's sexual behaviour, ranging from traditional to reversed. People with traditional attitudes evaluate dominant men positively, while women are evaluated negatively for the same behaviour. Concerning reversed attitudes, women are evaluated positively when they are dominant, while dominant men are evaluated negatively. The participants (N = 259) were high school students living in the Netherlands. Participants filled out online surveys, including experimental vignettes, to assess their SDS attitudes. Participants evaluated boys and girls based on their sexual behaviour. Besides that, they answered questions about their parents' and peers' attitudes. After testing of the assumptions, a hierarchical multiple regression analysis was performed. Results indicate that parents' and peers' SDS attitudes do not significantly predict adolescents' SDS attitudes. Adolescent gender was not a significant predictor of adolescents' SDS attitudes either. Finally, the interactions between parents' and peers' SDS attitudes and adolescent gender do not significantly predict adolescents' SDS attitudes. The results highlight the similarities between boys and girls in their development of SDS attitudes. Future studies should elaborately investigate the contribution of religion to SDS attitudes in adolescence and should distinguish between explicit and implicit SDS attitudes.

Keywords: sexual double standard attitude, adolescents, parents, peers, gender

De Relatie Tussen Ouderlijke SDS-attituden, SDS-attituden van Leeftijdsgenoten en SDS-attituden van Jongens en Meisjes in de Leeftijd 16 – 18 jaar

De adolescentie is een periode waarin jongeren een seksuele ontwikkeling doormaken en voor het eerst seksuele ervaringen opdoen, zoals zoenen, intieme aanrakingen en geslachtsgemeenschap (De Graaf, Nikkelen, Van den Borne, Twist, & Meijer, 2017). Opvallend is echter dat jongens en meisjes anders worden beoordeeld als het gaat om het vertonen van seksuele gedragingen (Crawford, & Popp 2003; Emmerink, Vanweesenbeeck, van den Eijnden, & ter Bogt, 2016; Zaikman, & Marks, 2017). Dit wordt de seksuele dubbele standaard [SDS] genoemd. Attituden omtrent de SDS bevinden zich op een range van traditioneel tot omgekeerd (Milhausen, & Herold, 2001). Mannen die seksueel actief en dominant zijn en seksuele activiteit initiëren, worden in Westerse landen positief beoordeeld. Bij vrouwen worden deze gedragingen eerder als iets negatiefs gezien; zij worden juist positief beoordeeld als ze passief zijn en een afwachtende houding aannemen. Deze attituden worden beschreven als traditionele SDS-attituden. Een voorbeeld van omgekeerde SDS-attituden is dat vrouwen die seksueel dominant zijn en mannen die een afwachtende houding aannemen positief beoordeeld worden. Tussen deze twee uitersten in staan de egalitaire SDS-attituden, waarin dezelfde seksuele gedragingen niet verschillend worden beoordeeld bij mannen en vrouwen. Traditionele SDS-attituden blijken gerelateerd aan seksueel risicogedrag (Bermudez, Castro, Gude, & Buena-Casal, 2010) en seksueel geweld (Shen, Chiu, & Gao, 2012). Ook kunnen jongens druk ervaren om seksueel actief te zijn, terwijl meisjes juist seksuele dwang ervaren of ontevreden zijn over hun seksuele gedragingen (Sanchez, Crocker, & Boike, 2005). Daarnaast blijkt de SDS ook bij te dragen aan maatschappelijke problemen, zoals homofobie, seksisme en genderongelijkheid (Zaikman, & Marks, 2014; Zaikman, Marks, Young, & Zeiber, 2016). Omdat de ontwikkeling van seksualiteit en daarmee ook de ontwikkeling van SDS-attituden grotendeels plaatsvindt tijdens de adolescentie (Tolman, & McClelland, 2011), is het van belang te onderzoeken welke factoren bijdragen aan de SDS-attituden van adolescenten (Zaikman, & Marks, 2017). Deze kennis kan bijdragen aan de ontwikkeling van effectieve seksuele voorlichting om de negatieve consequenties van de SDS te verminderen of voorkomen. Vandaar dat deze studie de relatie tussen ouderlijke SDS-attituden, SDS-attituden van leeftijdsgenoten en SDS-attituden van adolescenten onderzoekt, met sekse van de adolescent als modererende factor.

De ouderlijke SDS-attituden zijn mogelijk gerelateerd aan de SDS-attituden van adolescenten. Volgens de genderschematheorie wordt de opvoeding door ouders namelijk

beïnvloed door genderschema's die bestaan uit gender-typische ervaringen (Bem, 1983). Als de genderschema's van ouders bestaan uit stereotype genderassociaties, zullen zij in hun opvoeding meer onderscheid maken tussen jongens en meisjes. Kinderen gaan deze gender-typische ervaringen vervolgens internaliseren in hun eigen schema's en dit beïnvloedt de verwerking van toekomstige gender-gerelateerde informatie (Bem, 1983). Er is meta-analytisch bewijs dat kinderen van ouders met traditionele genderschema's vaker gender-typische cognities over zichzelf en anderen hebben dan kinderen van ouders met niet-traditionele genderschema's (Tenenbaum, & Leaper, 2002). Jongeren wiens ouders traditionele attituden hebben over de rol van vrouwen, hebben bijvoorbeeld zelf ook traditionelere attituden over de rol van vrouwen (Crouter, Whiteman, McHale, & Osgood, 2007). De relatie tussen ouderlijke SDS-attituden en SDS-attituden van adolescenten is echter nog niet onderzocht.

Ook de SDS-attituden van leeftijdsgenoten kunnen volgens de genderschematheorie gerelateerd zijn aan de SDS-attituden van adolescenten. Als leeftijdsgenoten traditionele attituden hebben, zijn adolescenten namelijk geneigd om deze attituden te internaliseren in hun eigen denkbeelden over gender (Bem, 1983). Zo blijkt het hebben van meerdere sekspartners samen te hangen met het aantal sekspartners van vrienden en met meer permissieve seksuele attituden van de vrienden van de adolescent (Ali, & Dwyer, 2011; Little, & Rankin, 2001). Er is echter nog weinig bekend over deze relatie tussen de SDS-attituden van leeftijdsgenoten en de SDS-attituden van adolescenten.

Naast SDS-attituden van ouders en leeftijdsgenoten, is ook sekse mogelijk gerelateerd aan de SDS-attituden van adolescenten. Jongens blijken meer traditionele SDS-attituden te hebben dan meisjes (Crouter et al., 2007; Emmerink et al., 2016; Kettrey, 2016; Milhausen, & Herold, 2001). Een mogelijke verklaring daarvoor is dat zij uit traditionele genderattituden het meeste voordeel halen (Meston, & Buss, 2007). Het hebben van seks geeft mannen namelijk een gevoel van persoonlijke kracht (Hill, & Preston, 1996). Daarnaast hebben mannen met meerdere seksuele partners een hogere sociale status en geeft deze status de mannen weer toegang geeft tot meer seksuele partners (Buss, 2003). Vrouwen met meerdere seksuele partners hebben juist een lagere sociale status bij hun vrienden (Kreager, & Staff, 2009).

Mogelijk speelt sekse niet alleen een directe rol bij de SDS-attituden van adolescenten, maar ook een gecombineerde rol samen met de SDS-attituden van ouders. In Zweden bleek de bekrachtiging van gendergelijkheid door ouders gerelateerd aan egalitaire attituden bij meisjes, maar niet bij jongens (Evertsson, 2006). Ook praten ouders met meisjes meer over

seks dan met jongens (Gillmore, Chen, Haas, Kopak, & Robillard, 2011; Wilson, & Koo, 2010). Het is dus mogelijk dat de attituden van meisjes over de SDS sterker gerelateerd zijn aan die van hun ouders dan de attituden van jongens, omdat meisjes vaker met hun ouders communiceren over seks en daardoor meer meekrijgen van de SDS-attituden van hun ouders dan jongens. De relatie tussen ouderlijke attituden en sekse enerzijds en attituden van de adolescent anderzijds is echter nog niet specifiek voor SDS-attituden onderzocht.

Daarnaast speelt sekse gecombineerd met SDS-attituden van leeftijdsgenoten mogelijk ook een rol bij de SDS-attituden van adolescenten. Onderzoek suggereert namelijk dat jongens meer druk van leeftijdsgenoten ervaren dan meisjes om seksueel actief te zijn (Potard, Courtois, & Rusch, 2008). Dit kan impliceren dat jongens ook eerder geneigd zijn open te staan voor de SDS-attituden van leeftijdsgenoten. Wellicht is de relatie tussen de SDS-attituden van leeftijdsgenoten en de SDS-attituden van adolescenten dus sterker voor jongens dan voor meisjes. De relatie tussen attituden van leeftijdsgenoten en sekse enerzijds en attituden van de adolescent anderzijds is echter nog niet specifiek voor SDS-attituden onderzocht.

In deze thesis zal worden onderzocht in hoeverre de SDS-attituden van ouders en leeftijdsgenoten gerelateerd zijn aan de SDS-attituden van adolescenten, en of deze relaties anders zijn voor jongens en meisjes. De hypothesen zijn als volgt:

1. Meer traditionele ouderlijke SDS-attituden zijn gerelateerd aan meer traditionele SDS-attituden bij adolescenten.
2. Meer traditionele SDS-attituden van leeftijdsgenoten zijn gerelateerd aan meer traditionele SDS-attituden bij adolescenten.
3. Jongens vertonen meer traditionele SDS-attituden dan meisjes.
4. De relatie tussen de ouderlijke SDS-attituden en de SDS-attituden van adolescenten is sterker voor meisjes dan voor jongens.
5. De relatie tussen SDS-attituden van leeftijdsgenoten en SDS-attituden van adolescenten is sterker voor jongens dan voor meisjes.

Methode

Participanten

De onderzochte populatie in dit onderzoek bestaat uit jongeren tussen de 16 en 18 jaar, woonachtig in Nederland. Uit deze populatie is een gemakssteekproef getrokken. Bachelorstudenten en Masterstudenten Pedagogische Wetenschappen benaderden middelbare scholen en MBO's uit hun netwerk om adolescenten te werven. Docenten werden gemaild

met de vraag of hun klas deel wilde nemen aan het onderzoek en werd middels een brief van informatie voorzien. De participanten werden ingelicht over het onderzoek door een informatiefolder die naar de docent werd gestuurd. Vervolgens werd een afspraak gemaakt met de docent om de data te verzamelen.

De steekproef bestond uit 259 adolescenten tussen de 16 en 18 jaar ($M = 16.88$, $SD = .778$), waarvan 122 jongens en 137 meisjes. Van deze adolescenten zat 8.1 % op de mavo, 43.6 % op de havo, 39.8 % op het vwo en 8.5% op het gymnasium. De verdeling van de etnische achtergrond van de adolescenten was als volgt: 77.6 % had een Nederlandse achtergrond, 1.2% een Marokkaanse achtergrond, 4.2% Turkse achtergrond, 4.2% een Surinaamse achtergrond, 2.3% een Aziatische achtergrond, 4.2% een Indonesische achtergrond en 6.2% had een andere achtergrond. Voor 53.3% van de steekproef was religie helemaal niet belangrijk, voor 20.8% een beetje belangrijk, voor 13.9% belangrijk en voor 12% was religie erg belangrijk. Van de adolescenten was 33.6% seksueel actief. Daaronder valt het aanraken, strelen en hebben van geslachtsgemeenschap.

Procedure

De data is verkregen door online vragenlijsten af te nemen. Bij de eerste vraag van de online vragenlijst gaven de participanten toestemming om mee te werken aan het onderzoek en voor het gebruik van hun respons. Deelname van de participanten was anoniem en de participanten ontvingen geen beloning voor deelname. De vragenlijsten werden op school, tijdens de les afgenomen onder begeleiding van de onderzoeker. Het afnemen van de vragenlijsten duurde gemiddeld 30 tot 45 minuten.

Instrumenten

SDS-attituden van adolescenten.

Om de SDS-attituden van de adolescenten te meten, is gebruik gemaakt van vignetten. In deze vignetten laten jongens en meisjes SDS-consistent en SDS-inconsistent gedrag zien (Young, Cardenas, Donnelley, & Kittleson, 2016). Direct op de avond van een ontmoeting seks hebben, is voor een jongen bijvoorbeeld SDS-consistent gedrag terwijl dit voor een meisje SDS-inconsistent gedrag is. De adolescenten gaven vervolgens een beoordeling van de jongens en meisjes. In totaal beoordeelden de adolescenten twee jongens en twee meisjes in twee vignetten. De volgorde van het aanbieden van de vignetten en de beoordelingen werden afgewisseld bij de participanten. De items waarop participanten de targets in de vignetten beoordeelden zijn gebaseerd op de schaal 'Popularity' uit het domein 'External Positivity' van Zaikman en Marks (2014). De betrouwbaarheid van dit domein in eerder onderzoek was goed

($\alpha = .83$) Een voorbeelditem waarop de participanten de targets beoordeelden was: '[Naam jongen/meisje] is iemand met wie je lol hebt op feestjes'. De vragenlijst (8 items) had de volgende antwoordmogelijkheden: 1 = helemaal mee oneens, 2 = mee oneens, 3 = niet mee eens/niet mee oneens, 4 = mee eens, 5 = helemaal mee eens. Een van de acht items moest gehercodeerd worden. De beoordeling van een meisje dat actief gedrag laat zien is afgetrokken van de beoordeling van een jongen die actief gedrag laat zien. Daarna is de beoordeling van een jongen die passief gedrag laat zien afgetrokken van de beoordeling van een meisje dat passief gedrag laat zien. Vervolgens is een gemiddelde van deze verschillcores berekend. Een positieve score op deze schaal betekent dat de adolescent traditionele SDS-attituden heeft. De betrouwbaarheid van deze vragenlijst was voldoende ($\alpha = .78$).

Ervaren ouderlijke SDS-attituden.

De ervaren ouderlijke SDS-attituden werden gemeten met een vragenlijst gebaseerd op de Scale for the Assessment of Sexual Standards among Youth [SASSY]. De SASSY is een betrouwbare ($\alpha = .90$) en valide vragenlijst (Emmerink, Van den Eijnden, Ter Bogt, & Vanwesenbeeck, 2017). De interne consistentie, test-hertest betrouwbaarheid, convergente validiteit en constructvaliditeit waren uitstekend. De items uit deze vragenlijst met de hoogste factorloadings ($> .55$) werden geïnccludeerd in de vragenlijst die in deze studie is gebruikt. De vragenlijst (8 items) werd ingevuld door de adolescent. Een voorbeelditem is 'Mijn ouders vinden dat meisjes zich op het gebied van seks terughoudender moeten gedragen dan jongens'. Bij de items kon gekozen worden uit de antwoordmogelijkheden 1 = helemaal niet waar, 2 = niet waar, 3 = beetje niet waar, 4 = beetje waar, 5 = waar, 6 = helemaal waar. Hercoderen was bij deze vragenlijst niet nodig. Alle items uit de vragenlijst zijn samengenomen tot een gemiddelde score tussen 1 en 6. Een hoge gemiddelde score op deze schaal betekent dat de ouder traditionele SDS-attituden heeft. De betrouwbaarheid van deze vragenlijst was goed ($\alpha = .87$).

Ervaren SDS-attituden van leeftijdsgenoten.

Om de ervaren SDS-attituden van leeftijdsgenoten te meten, vulden de adolescenten een vragenlijst in die bestond uit tien items. De items kwamen uit de National Longitudinal Study of Adolescent Health en een studie van Dittus en Jaccard (2000). De items hadden een Cronbach's α van .75, wat duidt op voldoende betrouwbaarheid (Jaccard, Dittus, & Gordon, 1996). Ook de constructvaliditeit was in orde. Een voorbeeld van de items is 'Mijn vrienden/vriendinnen vinden dat het belangrijk is dat een jongen zich seksueel actief voordoet ook al is hij dat niet'. De adolescenten konden kiezen uit de antwoordmogelijkheden 1 =

helemaal niet waar, 2 = niet waar, 3 = beetje niet waar, 4 = beetje waar, 5 = waar, 6 = helemaal waar. Voor een van de items was hercodering nodig. Alle items uit de vragenlijst zijn samengenomen tot een gemiddelde score tussen 1 en 6. Een hoge gemiddelde score op deze schaal betekent dat de leeftijdsgenoten traditionele SDS-attituden hebben. De betrouwbaarheid van deze vragenlijst was voldoende ($\alpha = .70$).

Analyseplan

Voor de analyses is gebruik gemaakt van IBM SPSS Statistics. Allereerst zijn een enkele items gehercodeerd en is Cronbach's α berekend. Vervolgens zijn de variabelen aangemaakt en de predictoren gecentreerd. Tot slot zijn de interactietermen aangemaakt. Daarna zijn de volgende assumpties gecontroleerd: multicollineariteit, homoscedasticiteit, normaalverdeling, lineariteit, univariate en bivariate uitbijters, en normaalverdeling van de residuen. Vervolgens zijn correlaties berekend tussen de afhankelijke variabele en enkele achtergrondvariabelen, namelijk opleidingsniveau, belang van religie en etniciteit. Alleen achtergrondvariabelen die significant correleerden met de afhankelijke variabele zijn gerapporteerd in de resultaten en meegenomen in verdere analyses. Tot slot zijn hiërarchische multiële regressieanalyses uitgevoerd, waarbij een aparte regressie werd uitgevoerd voor ouderlijke SDS-attituden en voor SDS-attituden van leeftijdsgenoten. In de eerste stap van de regressieanalyse werd de significante achtergrondvariabele toegevoegd. In de tweede stap werden vervolgens de variabelen ouderlijke SDS-attituden en sekse of SDS-attituden van leeftijdsgenoten en sekse toegevoegd. In de derde stap werd tot slot de interactieterm ouderlijke SDS-attituden en sekse of de interactieterm SDS-attituden van leeftijdsgenoten en sekse toegevoegd.

Resultaten

Beschrijvende Statistieken en Data-inspectie

In boxplots was te zien dat de variabelen ouderlijke SDS-attituden, SDS-attituden van leeftijdsgenoten en SDS-attituden van de adolescent normaal verdeeld waren. Bij de variabele SDS-attituden van leeftijdsgenoten werden geen univariate uitbijters gevonden. Bij ouderlijke SDS-attituden werd één univariate uitbijter gevonden en bij SDS-attituden van de adolescent waren er vijf univariate uitbijters. Deze uitbijters zijn gewinsorized (Tabachnick, & Fidell, 2012). Met behulp van een scatterplot kon worden bevestigd dat aan de assumpties van homoscedasticiteit en lineariteit voldaan werd en dat er geen bivariate uitbijters waren. Tot slot is in de hiërarchische multiële regressieanalyse gebleken dat de residuen normaal verdeeld waren en dat er geen sprake was van multicollineariteit bij ouderlijke SDS-attituden

en sekse. Bij SDS-attituden van leeftijdsgenoten en sekse was echter wel sprake van multicollineariteit ($VIF = 10.35$).

In Tabel 1 zijn de beschrijvende statistieken van alle variabelen en de correlaties tussen deze variabelen weergegeven. Uit een t -toets bleek dat het verschil tussen jongens en meisjes op SDS-attituden van de adolescent niet significant was, $t(257) = 0.09$, $p = .932$. Verder waren de ouderlijke SDS-attituden niet significant verschillend voor jongens en meisjes, $t(257) = 0.028$, $p = .978$. Daarnaast bleek uit de correlaties dat ouderlijke SDS-attituden en SDS-attituden van de adolescent voor zowel jongens als meisjes niet met elkaar samenhangen.

Ook voor de variabele SDS-attituden van leeftijdsgenoten bestond geen significant sekseverschil, $t(257) = 0.93$, $p = .353$. Eveneens bleek uit de correlaties dat SDS-attituden van leeftijdsgenoten en SDS-attituden van de adolescent voor zowel jongens als meisjes niet met elkaar samenhangen.

Van de genoemde achtergrondvariabelen correleerde alleen de variabele religie significant met SDS-attituden van de adolescent, $r(257) = -.15$, $p = .017$.

Tabel 1

Descriptieve Statistieken en Correlaties Tussen de Variabelen.

Meting	1.	2.	3.	$M (SD)$			Range
				Totale groep	jongens	meisjes	
1. SDS-attituden adolescent	-	.18	.04	0.01 (0.01)	0.01 (0.20)	0.01 (0.19)	-1.00 – 0.75
2. Ouderlijke SDS-attituden	.05	-	.60*	2.16 (0.06)	2.15 (0.95)	2.16 (0.93)	1.00 – 5.50
3. SDS-attituden leeftijdsgenoten	.16	.51*	-	2.67 (0.30)	-0.05 (0.72)	0.03 (0.64)	1.50 – 4.70

Noot. Onder de diagonaal zijn de correlaties voor meisjes weergegeven. Boven de diagonaal staan de correlaties voor jongens.

* $p < .05$

Relatie Tussen Religie, Ouderlijke SDS-attituden, SDS-attituden van Leeftijdsgenoten, Sekse en SDS-attituden van de Adolescent

In Tabel 2 zijn de niet-gestandaardiseerde (B) en gestandaardiseerde (β) regressiecoëfficiënten en de standaardfout (SE) voor elke variabele in elke stap van de hiërarchische multiële regressieanalyse weergegeven. In de eerste stap van de hiërarchische multiële regressieanalyse gericht op zowel ouderlijke SDS-attituden als SDS-attituden van leeftijdsgenoten, verklaarde religie een significante 2,2% van de variantie in SDS-attituden van de adolescent, $R^2 = .02$, $F(1, 257) = 5.82$, $p = .017$. De relatie tussen religie en SDS-attituden van de adolescent was significant.

In de tweede stap van de hiërarchische multiële regressieanalyse gericht op ouderlijke SDS-attituden, verklaarden ouderlijke SDS-attituden en sekse een extra niet-significante 1,5% van de variantie in SDS-attituden van de adolescent, $R^2 = .04$, $\Delta F(2, 255) = 2.02$, $p = .135$. De relatie tussen ouderlijke SDS-attituden en SDS-attituden van de adolescent was niet significant, evenals de relatie tussen sekse en SDS-attituden van de adolescent. Deze resultaten sluiten niet aan bij de hypothese ‘Meer traditionele ouderlijke SDS-attituden zijn gerelateerd aan meer traditionele SDS-attituden bij adolescenten’. Ook de hypothese ‘Jongens vertonen meer traditionele SDS-attituden dan meisjes’ kan niet worden bevestigd door deze resultaten.

Verder bleek in de tweede stap van de hiërarchische multiële regressieanalyse gericht op attituden van leeftijdsgenoten, dat de SDS-attituden van leeftijdsgenoten en sekse een extra niet significante 1,7% van de variantie in SDS-attituden van de adolescent verklaarden, $R^2 = .04$, $\Delta F(2, 255) = 2.25$, $p = .107$. Zowel SDS-attituden van leeftijdsgenoten als sekse waren geen significante voorspeller van SDS-attituden van de adolescent. Dit sluit niet aan bij de hypothese ‘Meer traditionele SDS-attituden van leeftijdsgenoten zijn gerelateerd aan meer traditionele SDS-attituden bij adolescenten’.

Moderatie van de Relatie Tussen Ouderlijke SDS-attituden, SDS-attituden van Leeftijdsgenoten en SDS-attituden van de Adolescent Door Sekse

In de analyse over ouderlijke SDS-attituden, verklaarde de interactie tussen ouderlijke SDS-attituden en sekse een extra niet-significante 0,4% van de variantie in SDS-attituden van de adolescent, $\Delta F(1, 254) = 0.95$, $p = .322$. De interactie tussen ouderlijke SDS-attituden en sekse is geen significante voorspeller van SDS-attituden van de adolescent. Daarnaast is sekse geen significante moderator in de relatie tussen ouderlijke SDS-attituden en SDS-attituden van de adolescent. Dit resultaat sluit niet aan bij de hypothese ‘De relatie tussen ouderlijke SDS-attituden en de SDS-attituden van adolescenten is sterker voor meisjes dan voor jongens’. De vier variabelen verklaarden samen 4,1% van de variantie in SDS-attituden van

de adolescent, aangepaste $R^2 = .03$, $F(4, 254) = 2.71$, $p = .031$. Ouderlijke SDS-attituden, sekse en de interactie daartussen zijn geen significante toevoeging aan het belang van religie als voorspeller van SDS-attituden van de adolescent.

In de analyse over SDS-attituden van leeftijdsgenoten verklaarde de interactie tussen SDS-attituden van leeftijdsgenoten en sekse eveneens een extra niet-significante 0,4% van de variantie in SDS-attituden van de adolescent, $\Delta F(1, 254) = 1.04$, $p = .308$. De interactie tussen SDS-attituden van leeftijdsgenoten en sekse is geen significante voorspeller van de SDS-attituden van de adolescent. Dit betekent dat de relatie tussen SDS-attituden van leeftijdsgenoten en de SDS-attituden van adolescenten voor jongens en meisjes hetzelfde is. Dit sluit niet aan bij de hypothese ‘De relatie tussen SDS-attituden van adolescenten en SDS-attituden van adolescenten is sterker voor jongens dan voor meisjes’. De vier variabelen samen verklaarden 4,3% van de variantie in SDS-attituden van de adolescent, aangepaste $R^2 = .03$, $F(4, 254) = 2.86$, $p = .024$. SDS-attituden van leeftijdsgenoten, sekse en de interactie daartussen zijn geen significante toevoeging aan het belang van religie als voorspeller van SDS-attituden van de adolescent.

Tabel 2

Niet-gestandaardiseerde (B) en gestandaardiseerde (β) regressie coëfficiënten, standaardfout (SE) en determinatiecoëfficiënten (R^2).

	<i>Ouderlijke SDS-attituden</i>				<i>SDS-attituden leeftijdsgenoten</i>			
	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2
Stap 1				0.02				0.02
Belang van religie	-.03	.01	-.15		-.03	.01	-.15	
Stap 2				0.02				0.02
Belang van religie	-.03	.01	-.16		-.03	.01	-.18	
SDS-attituden	.03	.01	.12		.04	.02	.13	
Sekse adolescent	-.01	.02	-.03		-.01	.02	-.02	
Stap 3				0.00				0.00

Belang van religie	-0.03	.01	-.16		-0.03	.01	-.18
SDS-attituden	-.01	.04	-.06		.09	.06	.32
Sekse adolescent	-.01	.02	-.03		-.01	.02	-.02
SDS-attituden * Sekse adolescent	.02	.03	.19		-.04	.04	-.20
<i>R</i> ² totaal				0.04			0.04

Discussie

In deze thesis is gekeken naar ouderlijke SDS-attituden, SDS-attituden van leeftijdsgenoten, sekse en de interacties daartussen in relatie tot SDS-attituden van de adolescent. Tussen SDS-attituden van ouders en leeftijdsgenoten enerzijds en SDS-attituden van de adolescent anderzijds is geen relatie gevonden. Ook was er geen sekseverschil in SDS-attituden van de adolescent. Tot slot bestonden geen sekseverschillen in de relaties tussen SDS-attituden van ouders en SDS-attituden van leeftijdsgenoten enerzijds en SDS-attituden van de adolescent anderzijds.

In tegenstelling tot de verwachting dat meer traditionele ouderlijke SDS-attituden gerelateerd zijn aan meer traditionele SDS-attituden bij adolescenten, werd in deze studie geen relatie gevonden tussen SDS-attituden van ouders en adolescenten. Dit resultaat komt niet overeen met eerder onderzoek, waaruit bleek dat traditionele genderschema's en attituden van ouders gerelateerd zijn aan traditionele cognities en attituden bij kinderen (Crouter, Whiteman, McHale, & Osgood, 2007; Tenenbaum, & Leaper, 2002). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat adolescenten in deze levensfase steeds onafhankelijker worden van hun ouders (Sumter, Bokhorst, Steinberg, & Westenberg, 2009). De adolescenten in deze studie, allemaal tussen de zestien en achttien jaar, zijn waarschijnlijk al in grote mate onafhankelijk van hun ouders. Daarom komen hun SDS-attituden vermoedelijk in mindere mate overeen met die van hun ouders.

Ook de verwachting dat meer traditionele SDS-attituden van leeftijdsgenoten gerelateerd zijn aan meer traditionele SDS-attituden bij adolescenten, kon in deze studie niet worden bevestigd. Er werd geen relatie gevonden tussen de SDS-attituden van leeftijdsgenoten en SDS-attituden van adolescenten. Dit komt niet overeen met eerder onderzoek, waarin permissieve attituden van leeftijdsgenoten gerelateerd waren aan meer sekspartners bij adolescenten (Ali, & Dwyer, 2011; Little, & Rankin, 2001). Wellicht komt dit

doordat adolescenten naarmate ze ouder worden weerbaarder zijn voor invloeden van hun leeftijdsgenoten (Sumter et al., 2009). Mogelijk worden sterkere relaties gevonden voor adolescenten onder de zestien jaar.

Strijdig met de verwachting dat jongens meer traditionele SDS-attituden vertonen dan meisjes, bleek uit de resultaten dat de SDS-attituden van jongens en meisjes niet significant verschilden. Dit komt niet overeen met eerder onderzoek, waarin bij jongens wel meer traditionele SDS-attituden werden waargenomen dan bij meisjes (Crouter et al., 2007; Emmerink et al., 2016; Kettrey, 2016; Milhausen, & Herold, 2001). Dit heeft mogelijk te maken met het feit dat Nederland hoog scoort in termen van gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Dat blijkt ook uit de score van 0.747 op de Gender Gap Index (World Economic Forum, 2018). Deze score betekent dat de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in Nederland voor 74,7% is opgeheven. In een genderegalitaire samenleving worden traditionele genderstereotypen mogelijk minder aangehangen door zowel mannen als vrouwen. Dit is wellicht een verklaring voor het uitblijven van een sekseverschil in de SDS-attituden van adolescenten.

De verwachting dat de relatie tussen ouderlijke SDS-attituden en SDS-attituden van adolescenten sterker is voor meisjes dan voor jongens, werd niet bevestigd door de resultaten van deze studie. De relatie tussen ouderlijke SDS-attituden en SDS-attituden van adolescenten verschilde niet voor jongens en meisjes. De resultaten komen niet overeen met eerder onderzoek, waarin bekrachtiging van genderegelijkheid door ouders gerelateerd was aan egalitaire attituden bij meisjes, maar niet bij jongens (Evertsson, 2006). Een waarschijnlijke verklaring hiervoor is dat zowel jongens als meisjes niet goed kunnen inschatten hoe hun ouders denken over seksuele gedragingen van jongens en meisjes. Uit eerder onderzoek bleek namelijk dat er grote verschillen waren in rapportages van (communicatie over) seksueel gedrag door adolescenten en ouders (Jaccard, Dittus, & Gordon, 1998).

Tot slot werd de verwachting dat de relatie tussen SDS-attituden van leeftijdsgenoten en SDS-attituden van adolescenten sterker is voor jongens dan voor meisjes eveneens niet bevestigd door de resultaten. De relatie tussen SDS-attituden van leeftijdsgenoten en SDS-attituden van adolescenten verschilde niet voor jongens en meisjes. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat zowel jongens als meisjes weinig druk van leeftijdsgenoten ervaren van om seks te hebben (Brown, 1982). Waarschijnlijk voelen zij daardoor ook geen druk om hun SDS-attituden aan te passen aan die van hun leeftijdsgenoten.

Dit onderzoek kent enkele beperkingen. Allereerst is in de metingen geen onderscheid gemaakt tussen expliciete en impliciete SDS-attituden. De manier waarop attituden worden gemeten, lijkt echter wel verschil te maken (Sakaluk, & Milhausen, 2012). Expliciete attituden zijn attituden waarvan een individu zich bewust is (Schneider, & Shiffrin, 1977), terwijl impliciete attituden bestaan buiten het bewustzijn van die persoon (Gawronski, & Bodenhausen, 2006). De expliciete traditionele SDS-attituden waren duidelijk sterker bij mannen dan bij vrouwen, terwijl de impliciete SDS-attituden van mannen meer neigden naar egalitair (Sakaluk, & Milhausen, 2012). Vrouwen vertoonden daarentegen zowel impliciet als expliciet meer omgekeerde SDS-attituden dan mannen. Daarnaast is het aantal predictoren dat in deze studie onderzocht is, te beperkt. Uit de analyses bleek bijvoorbeeld dat het belang van religie gerelateerd is aan de SDS-attituden van de adolescent. Vermoedelijk zijn er meer predictoren die met SDS-attituden in verband kunnen worden gebracht (Braun-Courville, & Rojas, 2009; Lefkowitz, Gillen, Shearer, & Boone, 2004). Tot slot is in deze studie sprake van correlatieel onderzoek. Daardoor kunnen geen uitspraken gedaan worden over causaliteit (Field, 2013, p. 14). In vervolgonderzoek zouden dus meer predictoren, waaronder het belang van religie, meegenomen moeten worden en zal onderscheid gemaakt moeten worden tussen expliciete en impliciete SDS-attituden.

Een sterk punt van het onderzoek is het gebruik van betrouwbare en valide vragenlijsten. Daarbij werd gebruik gemaakt van een anonieme online vragenlijst, wat de kans op sociaal wenselijke antwoorden bij gevoelige en persoonlijke vragen verkleint. Wanneer een onderzoeker een vragenlijst afneemt, verhoogt dat namelijk de kans op sociaal wenselijke antwoorden (Miller, & Panjikaran, 2001). Daarnaast is de steekproef groot genoeg om een stabiele schatting van een correlatie tussen variabelen te kunnen maken (Schönbrodt, & Perugini, 2013). Tot slot is een sterk punt van deze studie het gebruik van vignetten om de SDS-attituden van adolescenten te meten. Door middel van vignetten kan meer context gegeven worden aan de respondenten, waardoor de scenario's die zij voorgelegd krijgen realistischer zijn (Atzmüller, & Steiner, 2010). Dat geeft uiteindelijk een betrouwbaarder beeld van hun daadwerkelijke attituden.

Door dit onderzoek zijn nieuwe inzichten verworven in factoren die wel en niet samenhangen met de SDS-attituden van adolescenten. De SDS-attituden van jongens en meisjes lijken niet veel van elkaar te verschillen, net als de relatie van die attituden met de attituden van hun ouders en leeftijdsgenoten. Interventies en seksuele voorlichting zouden zich daarom niet moeten richten op de verschillen tussen jongens en meisjes, maar juist op de

gelijkenissen. Dit zal de seksuele gelijkheid van mannen en vrouwen mogelijk ten goede komen.

Literatuur

- Ali, M., & Dwyer, D. S. (2011). Estimating peer effects in sexual behaviour among adolescents. *Journal of Adolescence*, *34*(1), 183-190.
doi:10.1016/j.adolescence.2009.12.008
- Atzmüller, C., & Steiner, P. M. (2010). Experimental vignette studies in survey research. *Methodology*, *6*(3), 128-138. doi:10.1027/1614-2241/a000014
- Bandura, A., & Bussey, K. (2004). On broadening the cognitive, motivational, and sociostructural scope of theorizing about gender development and functioning: comment on Martin, Ruble, and Szkrybalo (2002). *Psychological bulletin*, *130*, 691-701. doi:10.1037/0033-2909.130.5.691
- Bem, S. L. (1983). Gender schema theory and its implications for child development: Raising gender-aschematic children in a gender- schematic society. *Journal of Women in Culture and Society*, *8*(4), 598–616. doi:10.1086/493998
- Bermúdez, M., Castro, A., Gude, F., & Buela-Casal, G. (2010). Relationship power in the couple and sexual double standard as predictors of the risk of sexually transmitted infections and HIV: Multicultural and gender differences. *Current HIV Research*, *8*(2), 172-178. doi:10.2174/157016210790442669
- Braun-Courville, D. K., & Rojas, M. (2009). Exposure to sexually explicit web sites and adolescent sexual attitudes and behaviors. *Journal of Adolescent Health*, *45*(2), 156-162. doi:10.1016/j.jadohealth.2008.12.004
- Brown, B. B. (1982). The extent and effects of peer pressure among high school students: A retrospective analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, *11*(2), 121-133.
doi:10.1007/BF01834708
- Buss, D. M. (2003). *The evolution of desire: Strategies of human mating* (rev. ed.). New York: Basic Books.
- Crawford, M., Popp, D. (2003). Sexual double standards: A review and methodological critique of two decades of research. *Journal of Sex Research*, *40*(1), 13-26.
doi:10.1080/002244903552163
- Crouter, A. C., Whiteman, S. D., McHale, S. M., & Osgood, D. W. (2007). Development of gender attitude traditionality across middle childhood and adolescence. *Child Development*, *78*(3), 911-926. doi:10.1111/j.1467-8624.2007.01040.x
- De Graaf, H., Nikkelen, S., Van den Borne, M., Twisk, D., & Meijer, S. (2017). Seks onder je 25^e: Seksuele gezondheid van jongeren in Nederlands anno 2017. Delft: Eburon.

- Dittus, P. J., & Jaccard, J. (2000). Adolescents' perceptions of maternal disapproval of sex: Relationship to sexual outcomes. *Journal of Adolescent Health, 26*(4), 268-278. doi:10.1016/S1054-139X(99)00096-8
- Emmerink, P. M., van den Eijnden, R. J., ter Bogt, T. F., & Vanwesenbeeck, I. (2017). A Scale for the Assessment of Sexual Standards Among Youth: Psychometric Properties. *Archives of Sexual Behavior, 46*, 1699-1709. doi:10.1007/s10508-017-1001-x
- Emmerink, P. M., Vanwesenbeeck, I., van den Eijnden, R. J., & ter Bogt, T. F. (2016). Psychosexual correlates of sexual double standard endorsement in adolescent sexuality. *The Journal of Sex Research, 53*(3), 286-297. doi:10.1080/00224499.2015.1030720
- Evertsson, M. (2006). The reproduction of gender: Housework and attitudes towards gender equality in the home among Swedish boys and girls. *The British Journal of Sociology, 57*(3), 415-436. doi:10.1111/j.1468-4446.2006.00118.x
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics: 4th Edition*. Londen: SAGE Publications Ltd.
- Gawronski, B., & Bodenhausen, G. V. (2006). Associative and propositional processes in evaluation: an integrative review of implicit and explicit attitude change. *Psychological Bulletin, 132*(5), 692-731. doi:10.1037/0033-2909.132.5.692
- Gillmore, M. R., Chen, A. C., Haas, S. A., Kopak, A. M., & Robillard, A. G. (2011). *Journal of Youth and Adolescence, 40*(11), 1503-1518. doi:10.1007/s10964-011-9631-0
- Hill, C. A., & Preston, L. K. (1996). Individual differences in the experience of sexual motivation: Theory and measurement of dispositional sexual motives. *Journal of Sex Research, 33*(1), 27-45. doi:10.1080/00224499609551812
- Jaccard, J., Dittus, P. J., & Gordon, V. V. (1996). Maternal correlates of adolescent sexual and contraceptive behavior. *Family Planning Perspectives, 28*(4), 159-165. doi:10.2307/2136192
- Jaccard, J., Dittus, P. J., & Gordon, V. V. (1998). Parent-adolescent congruency in reports of adolescent sexual behavior and in communications about sexual behavior. *Child Development, 69*(1), 247-261. doi:10.1111/j.1467-8624.1998.tb06146.x

- Kettrey, H. H. (2016). What's gender got to do with it? Sexual double standards and power in heterosexual college hookups. *The Journal of Sex Research*, *53*(7), 754-765.
doi:10.1080/00224499.2016.1145181
- Kreager, D. A., & Staff, J. (2009). The sexual double standard and adolescent peer acceptance. *Social Psychology Quarterly*, *72*(2), 143-164.
doi:10.1177/019027250907200205
- Laflin, M. T., Wang, J., & Barry, M. (2008). A longitudinal study of adolescent transition from virgin to nonvirgin status. *Journal of Adolescent Health*, *42*(3), 228-236.
doi:10.1016/j.jadohealth.2007.08.014
- Lefkowitz, E. S., Gillen, M. M., Shearer, C. L., & Boone, T. L. (2004). Religiosity, sexual behaviors, and sexual attitudes during emerging adulthood. *Journal of Sex Research*, *41*(2), 150-159. doi:10.1080/00224490409552223
- Little, B., & Rankin, A. (2001). Why do they start it? Explaining reported early-teen sexual activity. *Sociological Forum*, *16*(4), 703-729. doi:10.1023/A:1012890013666
- Martin, C. L., & Ruble, D. N. (2010). Patterns of gender development. *Annual review of psychology*, *61*, 353-381. doi: 10.1146/annurev.psych.093008.100511
- McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual review of sociology*, *27*(1), 415-444.
doi:10.1146/annurev.soc.27.1.415
- Meston, C. M. & Buss, D. M. (2007). Why humans have sex. *Archives of Sexual Behavior*, *36*(4), 477-507. doi:10.1007/s10508-007-9175-2
- Milhausen, R. R., & Herold, E. S. (2001). Reconceptualizing the sexual double standard. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, *13*(2), 63-83.
doi:10.1300/JO56v13n02_05
- Miller, T. W., & Panjikaran, K. J. (2001). *Studies in Comparability: The Propensity Scoring Approach*. Madison: University of Wisconsin-Madison.
- Potard, C., Courtois, R., & Rusch, E. (2008). The influence of peers on risky sexual behaviour during adolescence. *The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care*, *13*(3), 264-270. doi:10.1080/13625180802273530
- Sakaluk, J. K., & Milhausen, R. R. (2012). Factors influencing university students' explicit and implicit sexual double standards. *Journal of Sex Research*, *49*(5), 464-476.
doi:10.1080/00224499.2011.569976

- Sanchez, D. T., Crocker, J., & Boike, K. R. (2005). Doing gender in the bedroom: Investing in gender norms and the sexual experience. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *31*(10), 1445-1455. doi:10.1177=0146167205277333
- Schneider, W., & Shiffrin, R. M. (1977). Controlled and automatic human information processing: I. Detection, search, and attention. *Psychological Review*, *84*(1), 1-66. doi:10.1037/0033-295X.84.1.1
- Schönbrodt, F. D., Perugini, M. (2013). At what sample size do correlations stabilize? *Journal of Research in Personality*. *47*(5), 609-612. doi:10.1016/j.jrp.2013.05.009
- Shen, A. C. T., Chiu, M. Y. L., & Gao, J. (2012). Predictors of dating violence among Chinese adolescents: The role of gender-role beliefs and justification of violence. *Journal of Interpersonal Violence*, *27*(6), 1066-1089. doi:10.1177/0886260511424497
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2012). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). New York: Harper Collins.
- Tenenbaum, H. R., & Leaper, C. (2002). Are parents' gender schemas related to their children's gender-related cognitions? A meta-analysis. *Developmental Psychology*, *38*, 615-630. doi:10.1037/0012-1649.38.4.615
- Tolman, D. L., & McClelland, S. I. (2011). Normative sexuality development in adolescence: A decade review, 2000-2009. *Journal of research on adolescence*, *21*(1), 242-255. doi:10.1111/j.1532-7795.2010.00726.x
- Wilson, E. K., & Koo, H. P. (2010). Mothers, fathers, sons, and daughters: Gender differences in factors associated with parent-child communication about sexual topics. *Reproductive Health*, *7*, 31-40. doi:10.1186/1742-4755-7-31
- Young, M., Cardenas, S., Donnelly, J., & J Kittleson, M. (2016). Perceptions of peer sexual behavior: Do adolescents believe in a sexual double standard?. *Journal of School Health*, *86*(12), 855-863. doi:10.1111/josh.12455
- Zaikman, Y., & Marks, M. J. (2014). Ambivalent sexism and the sexual double standard. *Sex Roles*, *71*(9), 333-344. doi:10.1007/s11199-014-0417-1
- Zaikman, Y., & Marks, M. J. (2017). Promoting theory-based perspectives in sexual double standard research. *Sex Roles*, *76*(7-8), 407-420. doi:10.1007/s.11199-016-0677-z
- Zaikman, Y., Marks, M. J., Young, T. M., & Zeiber, J. A. (2016). Gender role violations and the sexual double standard. *Journal of homosexuality*, *63*(12), 1608-1629. doi:10.1080/00918369.2016.1158007